

Eich cyf/Your ref P-06-1398
Ein cyf/Our ref HIDCC/05546/24

Jack Sargeant AS
Cadeirydd y Pwyllgor Deisebau

25 Mehefin 2024

Annwyl Jack,

Diolch am eich llythyr dyddiedig 30 Mai a amlygodd broblemau ychwanegol a godwyd gan Grŵp Cymunedol Achub y Teifi.

Rwy'n falch bod Ofwat wedi cytuno i weithio gyda Cyfoeth Naturiol Cymru (CNC) i ddatblygu a llunio cais i'w Cronfa Arloesi yn y dyfodol, yn dilyn canlyniad siomedig cais Arddangoswr Teifi. Byddai'r cyllid hwn yn helpu i ehangu'r gwaith sydd eisoes yn digwydd yn nalgylch Teifi.

Er gwaethaf hyn, rydym wedi cymryd y mater o ariannu gwelliannau ansawdd dŵr o ddifrif. Ers 2022, mae Llywodraeth Cymru wedi darparu cyllid cyfalaf o £40m i CNC i fynd i'r afael â phroblemau ansawdd dŵr ledled Cymru. Mae hyn wedi cynnwys prosiectau yn nalgylch Teifi.

Fel y deisebwyr, rwy'n falch o sut mae Dŵr Cymru Welsh Water (DCWW) wrthi'n gweithio tuag at leihau ffosforws mewn elifiant o'u gweithrediadau yn y Teifi. Fodd bynnag, rwy'n cydnabod y gall llygredd ffosforws ddod o lawer o wahanol ffynonellau, gan gynnwys dŵr ffo o ardaloedd gwledig a busnesau, seilwaith dŵr gwastraff (gan gynnwys gorlifoedd storm a gwaith trin carthffosiaeth), camgysylltiadau o blymio diffygiol, a thanciau septig preifat bach a gweithfeydd trin carthffosiaeth.

Mae achosion, cyfranwyr ac effeithiau llygredd dŵr ar draws afonydd Cymru yn amrywiol ac yn gymhleth ac o ganlyniad i hyn, mae angen ymyriadau gwahanol ar bob afon. Byddwch yn ymwybodol bod y cyn-Brif Weinidog wedi sefydlu proses Uwchgynhadledd Afonydd a Chynllun Gweithredu Afonydd i gydnabod hyn a chyda'r nod o ddod â'r rhanddeiliaid ynghyd â'r ysgogiadau perthnasol i alluogi dull traws-sector o wella ein hafonydd.

Mae Llywodraeth Cymru wedi sicrhau bod bron i £1.5m ar gael i Fyrddau Rheoli Maethynnau, sy'n cael eu comisiynu fel byrddau a arweinir yn lleol ac sy'n atebol yn ddemocrataidd i asesu maint a ffynonellau llygredd ym mhob un o'u hafonydd Ardal Cadwraeth Arbennig (ACA) yr effeithir arnynt, ac i nodi a chefnogi darparu atebion wedi'u targedu. Mae pob bwrdd wrthi'n datblygu cynllun rheoli maetholion i fynd i'r afael â'r heriau

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Huw.Irranca-Davies@llyw.cymru
Correspondence.Huw.Irranca-Davies@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

sy'n gysylltiedig â lefelau ffosfforws yn eu hafonydd. Mae disgwyl i waith Bwrdd Rheoli Maetholion Teifi roi gwell dealltwriaeth i ni o lefelau maetholion yn yr afon – un o brif achosion ansawdd dŵr gwael – a'n helpu i nodi ymyriadau tymor canolig i'r tymor hwy sydd eu hangen i gefnogi adfer a gwella ein hafonydd ACA.

Ar gyfer llawer o afonydd ACA sydd wedi'u heffeithio gan lygredd ffosfforws, nodwyd mai defnydd tir gwledig yw'r prif gyfrannwr. Mae Rheoliadau Adnoddau Dŵr (Rheoli Llygredd Amaethyddol) (Cymru) 2021 (Rheoliadau CoAP) Llywodraeth Cymru yn un offeryn y mae Llywodraeth Cymru wedi'i roi ar waith i fynd i'r afael â pheryglon llygredd dŵr o weithgareddau amaethyddol a'u lliniaru. Cafodd y gweithredu ei ledaenu dros bron i bedair blynedd, gyda'r mesurau terfynol yn dod i rym erbyn diwedd eleni. Gwnaed hyn i roi mwy o amser i fusnesau fferm yr effeithiwyd arnynt i gydymffurfio ag un o'r gofynion mwyaf heriol.

Er mwyn cefnogi'r canlyniadau a fwriadwyd gan Reoliadau CoAP, rydym wedi cynnig dros £31m o gymorth uniongyrchol tuag at fuddsoddiadau seilwaith ar y fferm i helpu ffermwyr i fodloni'r gofynion. Mae'r buddsoddiad hwn wedi cefnogi:

- y Cynllun Buddsoddi mewn Rheoli Maetholion yn 2022;
- Y Cynllun Gorchuddio Iardiau drwy ein Grantiau Bach;
- cyflawni Cytundeb Lefel Gwasanaeth (CLG) gan CNC ar gyfer cefnogi a gorfodi'r Rheoliadau COAP, a'r;
- Grant Cynhyrchu Cynaliadwy (SPG)

Rydym hefyd wedi sicrhau bod £20m o gyllid ychwanegol ar gael ledled Cymru i gefnogi cydymffurfio â'r rheoliadau hyn.. .

Mae mesurau eisoes ar waith i gyfyngu ar yr arfer o gaeau moel dros y gaeaf. Rhaid i ffermwyr sy'n derbyn Taliadau Sylfaenol gadw at safonau gwiriadwy trawsgydymffurfio sy'n cynnwys gofynion i ddarparu gorchudd pridd gofynnol (GAEC 4) ac i dir gael ei reoli mewn ffordd sy'n cyfyngu ar erydiad pridd (GAEC 5). Yn ogystal, mae'r dull Rheoli Maethynnau Uwch ar gyfer blwyddyn galendr 2024 wedi cyflwyno mesurau diogelu pridd tebyg i Reoliadau CoAP ar gyfer ffermydd sy'n ymgymryd â'r dull gweithredu. Rhaid diogelu pridd drwy sicrhau bod yr holl dir wedi'i orchuddio gan gnydau, sofrlau, gweddillion neu lystyfiant arall bob amser, ac eithrio lle byddai sefydlu gorchudd o'r fath yn creu risg sylweddol o erydu pridd a risg sylweddol y bydd nitrogen a ffosfforws yn mynd i mewn i ddŵr wyneb.

O leiaf bob pedair blynedd, rhaid i Weinidogion Cymru adolygu effeithiolrwydd y mesurau sydd wedi'u gosod gan y Rheoliadau hyn o ran lleihau neu atal llygredd dŵr o ffynonellau amaethyddol ac os gwelir bod angen, byddant yn cael eu newid. Rhaid cwblhau'r adolygiad hwn erbyn mis Ebrill 2025 a bydd yn gyfle i ystyried problemau priddoedd moel a diogelu pridd.

Mae Llywodraeth Cymru wedi cefnogi arloesedd mewn perthynas â rheoli tail. Mae hyn yn cynnwys cefnogi rheolaeth Partneriaeth Maetholion Fferm Tywi yn ogystal â Menter Ymchwil Busnesau Bach gwerth £1m yn ddiweddar sy'n mynd i'r afael ag allyriadau amonia o amaethyddiaeth.

Mae mesurau deddfwriaethol i gyfyngu dŵr glaw rhag mynd i mewn i'r system garthffosydd bresennol wedi bod ar waith ers 7 Ionawr 2019. Mae'n ofynnol i bob datblygiad newydd yng Nghymru sydd ag arwynebedd adeiladu o 100 metr sgwâr neu fwy gynnwys Systemau Draenio Cynaliadwy (SDCau). Mae gweithredu SuDS gorfodol eisoes yn darparu buddion lluosog. Fel sy'n gweddu i ddull cynaliadwy o reoli draenio, mae SuDS yn lleddfu'r pwysau cynyddol ar y rhwydwaith carthffosiaeth. Mae hefyd yn helpu i wella ansawdd dŵr trwy reoli llygredd yn y ffynhonnell, yn hytrach na dibynnu ar ailgyfeirio neu driniaeth i lawr yr afon.

Trwy arafu'r gyfradd y gallai dŵr glaw fynd i mewn i'r rhwydwaith carthffosiaeth presennol, gall SuDS hefyd wneud gwahaniaeth i amllder gorlifiadau storm cyfun (CSOs).

Yn dilyn euogfarn droseddol o drosedd amgylcheddol a erlynir o dan Ddeddf Gorfodi Rheoleiddiol a Sanctiynau 2008, mae Adran 59 o'r Ddeddf yn ei gwneud yn ofynnol i dalu unrhyw gosbau (a llog ac ati) i Drysorlys y DU. Fodd bynnag, lle mae'r gyfraith yn caniatáu, bydd y rheoleiddiwr (CNC) bob amser yn ceisio adennill costau ymchwilio ac achosion gorfodi. Pan fydd CNC wedi gwneud gwaith adfer, byddant yn ceisio adennill y costau llawn a ysgwyddir gan y rhai sy'n gyfrifol yn unol â'r egwyddor 'y llygrwr yn talu'. Mae llawer o'r cyfundrefnau y mae CNC yn eu gorfodi eisoes yn cynnwys pwerau i gyflwyno hysbysiadau penodol sy'n ei gwneud yn ofynnol i'r derbynnnydd roi'r gorau i droseddu, adfer neu adfer amgylchedd yr effeithir arno neu gydymffurfio â gofynion rheoleiddio. Gellir defnyddio'r darpariaethau presennol hyn lle bynnag y bo'n briodol. Er enghraifft, mae rheoliad 57 'Pwerau adfer' Rheoliadau Trwyddedu Amgylcheddol 2010 (Rheoliadau EP) yn rhoi'r 'pŵer i CNC atal neu lliniaru llygredd ac adennill costau'.

Rwyf i a CNC yn cydnabod potensial gwyddoniaeth dinasyddion i gyfrannu at ein sylfaen dystiolaeth ar lygredd afonydd. Rwyf bob amser yn agored i gynigion newydd ar gyfer ffyrdd o gyrraedd a manteisio ar fewnbwn gwirfoddolwyr ledled Cymru.

Unwaith eto, diolch am ysgrifennu ataf ar y pwnc pwysig hwn. Gobeithio y bydd yr wybodaeth hon o gymorth i'r Pwyllgor.

Yr eiddoch yn gywir,

Huw Irranca-Davies AS/MS

Ysgrifennydd y Cabinet dros Newid Hinsawdd a Materion Gwledig
Cabinet Secretary for Climate Change & Rural Affairs